

Onderzoek aantal verslaafden

Directie Strategie en Projecten
Afdeling Onderzoek en Statistiek
mei 2002

Inhoudsopgave

1	Probleemstelling	3
<hr/>		
1.1	Inleiding	3
1.2	Doel	3
1.3	Probleemstelling	3
1.4	Aanpak van het onderzoek	3
2	Bevindingen	5
<hr/>		
2.1	Inleiding	5
2.2	Algemene definiëring	5
2.3	Alcohol	7
2.3.1	Definitie	7
2.3.2	Gebruikte gegevens	7
2.3.3	Cijfers toegepast op Nijmegen	8
2.3.4	Nuanceringen naar persoonskenmerken	9
2.3.5	Hulpvraagcijfers toegepast op Nijmegen	11
2.3.6	Maatschappelijke effecten alcohol	12
2.4	Drugs	13
2.4.1	Definitie	13
2.4.2	Gebruikte gegevens	13
2.4.3	Cijfers toegepast op Nijmegen	13
2.4.4	Nuanceringen naar persoonskenmerken	18
2.4.5	Hulpvraagcijfers toegepast op Nijmegen	21
2.4.6	Maatschappelijke effecten drugs	24
3	Samenvatting	25
<hr/>		
3.1	Inleiding	25
3.1.1	Bevindingen alcohol	25
3.1.2	Bevindingen drugs	27
3.1.3	Conclusies	29

1 Probleemstelling

1.1 Inleiding

Aanleiding voor dit onderzoek is opdracht van B&W voor het schrijven van een nota verslavingsbeleid. Bij het ontwikkelen van dit beleid lopen de beleidsontwikkelaars op tegen een gebrek aan gegevens over de aard en omvang van de verslavingsproblematiek. In dit verband is aan de afdeling onderzoek om ondersteuning gevraagd.

1.2 Doel

Dit onderzoek heeft als doel het verzamelen van gegevens met betrekking tot cijfers die inzicht kunnen verschaffen over de aard en de omvang van de verslavingsproblematiek in Nijmegen en de regio en de maatschappelijke effecten daarvan.

Deze gegevens zullen gebruikt worden bij de ontwikkeling van een nieuw te ontwikkelen beleid voor Zuid Gelderland (regio Nijmegen en Gennep en Mook en de regio Rivierenland). De gemeente Nijmegen vervult in dat kader een regiofunctie.

1.3 Probleemstelling

Het verschaffen van inzicht in de aard en omvang van het aantal verslaafden in Nijmegen en Zuid Gelderland.

Met aard wordt in dit onderzoek bedoeld de verslavingsproblematiek van alcohol en drugs.

1.4 Aanpak van het onderzoek

Dit onderzoek is een literatuurstudie naar de cijfers aangaande de verslavingsproblematiek van alcohol en drugs. Er is o.m. gebruik gemaakt van landelijke nota's en rapporten en landelijke registratiesystemen, informatie van lokale / regionale instanties en Nijmeegse peilingen, monitoren en stadsgetallen.

2 Bevindingen

2.1 Inleiding

In dit onderzoek gaat het om de omvang en aard van de verslavingsproblematiek. De resultaten van het literatuuronderzoek zijn voor alcohol en drugs apart weergegeven. In par. 2.3 komt alcohol aan de orde en in par. 2.4 drugsverslaving. Indien beschikbaar zijn de cijfers genuanceerd naar doelgroepen, leeftijd, etniciteit, omgeving e.d.

Daar waar mogelijk zijn cijfers en percentages uit rapporten, onderzoeken en publicaties 'vertaald' naar de Nijmeegse c.q. de situatie in Zuid Gelderland.

In de literatuur worden verschillende definities voor verslaving gehanteerd.

Zo wordt er voor alcoholgebruik een onderscheid gemaakt tussen 'zwaardere drinkers', 'probleemdrinkers', 'alcoholmisbruikers' en 'alcoholisten'.

Bij drugsverslaving wordt weer een onderscheid aangebracht tussen gebruikers van Cannabis (hasj, wiet, marihuana), harddrugs (cocaïne XTC, LSD, amfetaminen (pep/speed) en heroïne) en overige drugs en overige middelen. De laatste twee begrippen worden op verschillende manieren gehanteerd. Soms vallen daar de polygebruikers onder, soms methadon, soms XTC, soms medicijnen, soms onbekende of minder voorkomende drugs e.d. Soms worden de begrippen softdrugs of harddrugs gehanteerd maar ook het verzamelbegrip: drugsgebruik.

De cijfers die op basis van rapporten, publicaties e.d. 'vertaald' zijn naar de Nijmeegse en regionale situatie zijn dan ook indicatief.

2.2 Algemene definiëring

Wat is verslaving?¹

Verslaving is een extreme vorm van afhankelijk gedrag. Dit gedrag heeft een functie: het is een manier om te overleven.

We spreken over het algemeen pas over verslaving wanneer het gedrag een ernstig probleem vormt voor de verslaafde of diens omgeving.

Drie elementen spelen bij verslavingsgedrag altijd een rol:

- de zucht naar een op korte termijn beoogd doel (een positieve gestemdheid of het vermijden van negatieve gestemdheid),
- steeds herhalende gedragsroutines en
- een schadelijk effect op de persoon of diens omgeving.

Vaak is er sprake van een complex geheel van met elkaar samenhangende en elkaar beïnvloedende factoren:

- er is lichamelijke en psychische afhankelijkheid,
- psychiatrische problematiek en er zijn
- problemen van maatschappelijke aard (werkloosheid, marginalisering, criminaliteit, achterstand, deviante subculturen).

Verslavingsgedrag is niet iets van het individu alleen, maar wordt ook veroorzaakt door sociale leerprocessen en cultureel beïnvloede gedragsgewoonten.

---

¹ De Grift, Gelders Centrum voor Verslavingszorg

De weg naar verslaving is een gefaseerd proces:

- kennismaking met het middel,
- een fase van experimenteren en
- de fase waarin een vast patroon ontstaat (gezelligheid, ontspanning) en
- onlustverdrijving (om problemen of angsten te onderdrukken) of zuchtverdrijving (om b.v. ontwenningverschijnselen te verdrijven).

In februari 2002 verscheen het rapport 'Tijd voor gezond gedrag'.² Dit rapport gaat over bevordering van gezond gedrag bij specifieke groepen als jongeren, ouderen, allochtonen en personen met een lage sociaal-economische status. In dit rapport wordt de volgende algemene definitie voor verslaving gebruikt:

'Verslaving treedt op als er sprake is van een gewoonte die niet zonder moeite kan worden gestaakt' (Van Ree & Esseveld, 1985).

Centraal staat het zogenaamde 'controleverlies' over het eigen gebruik. Kenmerken zijn: een sterk verlangen naar het middel (steeds meer nodig voor hetzelfde effect) en negatieve onthoudingsverschijnselen. Deze kenmerken spelen ook een belangrijke rol in de medische diagnostiek van 'substance dependence' (afhankelijk) en 'substance abuse' (misbruik) volgens de DSM IV classificatie³.

Naast het medische model waarin de lichamelijke afhankelijkheid centraal staat kan verslaving ook benaderd worden vanuit een psychologische model, waarin de psychische afhankelijkheid centraal staat, of vanuit een sociologisch model, waarin de interactie tussen verslaafden en hun omgeving centraal staat (relatieproblematiek, marginalisering, repressie, criminaliteit, overlast).

Verslaving is een leefwijze waarin het middelengebruik dominant is; als zodanig is het een eindstadium in een gebruikscarrière waaraan verschillende stadia voorafgaan.

Het eerste stadium is dat van de **kennismaking** met het middel, gevolgd door zogenaamd **experimenteergedrag**. Een volgend stadium is **recreatief gebruik**, gevolgd door **geïntegreerd** gebruik, met als laatste stadium verslaving.

Deze verschillende stadia komen overeen met de door de Grift genoemde fasen naar verslaving.

Daarnaast kan er ook onderscheid gemaakt naar de mate van gebruik. Van **licht tot excessief gebruik**, en het al dan niet **problematische karakter** van gebruik.

---

² Tijd voor gezond gedrag

³ Substance dependance houdt in dat iemand aan drie of meer van de volgende criteria voldoet (in een periode van 12 maanden):

1. Tolerantie (steeds meer nodig voor hetzelfde effect, steeds minder effect bij dezelfde dosis);
2. Ontwenningverschijnselen (karakteristieke verschijnselen afhankelijk van middel, middel wordt genomen om ontwenningverschijnselen tegen te gaan);
3. Het in grotere hoeveelheden en voor langere tijden innemen van het middel dan gepland;
4. Voortdurend verlangen naar het middel of onsuccesvolle pogingen om inname te verminderen of te controleren;
5. Veel tijd besteden aan het verkrijgen van het middel, gebruik van het middel of herstel van het effect;
6. Opofferen van belangrijke sociale, beroeps of recreatieve activiteiten aan gebruik van het middel;
7. Voortzetting van gebruik ondanks inzicht in de relatie tussen gebruik en het voorkomen van fysieke en/of psychische problemen. (Pag. 125 Tijd voor gezond gedrag)

Deze indelingen komen niet perse overeen, al is er wel sprake van een grote overlap. Zo zal verslaving vaak samengaan met excessief en problematische gebruik. Dit is echter niet noodzakelijk.

2.3 Alcohol

2.3.1 Definitie

Voor alcohol wordt er een onderscheid gemaakt in zwaardere drinkers, probleemdrinkers, alcoholmisbruikers en alcoholisten.⁴

Met *zwaardere drinkers*⁵ wordt bedoeld personen die minstens 1 dag per week 6 of meer glazen alcoholhoudende drank tot zich nemen.

*Probleemdrinkers*⁶ zijn mensen die een combinatie van alcoholgerelateerde problematiek (lichamelijk, sociale of psychische problemen en excessief drinken) hebben. Met excessief drinken wordt bedoeld iemand die 9 dagen of meer per maand 6 of meer glazen per drinkdag consumeert, óf 21 dagen of meer per maand 4 of meer glazen per drinkdag consumeert.

*Alcoholmisbruik of alcoholisme*⁷. Deze begrippen stammen uit de DSM (Diagnostical Statistical Manual), een classificatiesysteem voor psychiatrische stoornissen. Dank zij het landelijk onderzoek NEMESIS⁸ beschikken wij over ramingen van het aantal Nederlanders dat voldoet aan diagnostische criteria voor alcoholmisbruik en alcoholisme.

Het begrip zwaardere drinker is het ruimst. De begrippen probleemdrinken en alcoholmisbruiken overlappen elkaar deels, maar toch niet volledig. De vermelde aantallen mogen zeker niet bij elkaar opgeteld worden.

In dit onderzoek wordt voor het vaststellen van de omvang van alcoholverslaving 'Alcoholmisbruik' of 'alcoholisme' gebruikt.

Deze definitie wordt landelijk in verschillende onderzoeken, door verschillende instanties en registratiesystemen en in Nijmegen door de Grift als definitie gehanteerd.

2.3.2 Gebruikte gegevens

Om het aantal alcoholverslaafden in Nijmegen te berekenen wordt gebruik gemaakt van gegevens uit:

- de Nationale DrugMonitor⁹ die de cijfers ontleent aan het LADIS-systeem (Landelijk Alcohol en Drugsinformatiesysteem),
- het rapport 'Tijd voor gezond gedrag' van VWS¹⁰
- de Alcoholnota 2001-2003 van VWS¹¹
- Nijmeegse peilingen en monitoren¹² en

---

⁴ Alcoholnota 2001-2003 (nr. 27565) VWS

⁵ Definitie CBS

⁶ Definitie Garretsen

⁷ Alcoholnota 2001-2003 pag. 9

⁸ NEMESIS: Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study

⁹ De Nationale DrugMonitor Jaarbericht 2001

¹⁰ Tijd voor gezond gedrag, 2002 Uitgave van VWS

¹¹ Alcoholnota 2001-2003 VWS

¹² 2^e Voortgangsrapportage Grote Stedenbeleid Nijmegen 2001, de Gezondheidsatlas 1996, de Gezondheidspeiling 1996, de Stadsmonitor 2001, De Jeugdmonitor 1999, de Veiligheidsmonitor 2001.

- andere publicaties.

Bij het berekenen van de aantallen alcoholverslaafden is naast de gegevens uit bovenstaande rapporten gebruik gemaakt van de cijfers over de bevolking uit de Stadsgetallen.

Landelijk¹³ woont in de 100.000+ gemeenten 40,1% van de alcoholcliënten. In gemeenten met minder dan 50.000 inwoners woont 34,7% van het totaal aantal alcoholcliënten. Dit percentage is in vergelijking met 1999 licht gestegen (1999: 32,5%).

2.3.3 Cijfers toegepast op Nijmegen

De hierboven genoemde definities voor zwaardere drinkers, probleemdrinkers en alcoholmisbruik en alcoholisme zijn hieronder met de landelijke cijfers weergegeven en 'vertaald' naar de gemeente Nijmegen.

- *Zwaardere drinkers*

Van de bevolking van 16 jaar en ouder in Nederland is 13,1% (21% van de mannen en 5,5% van de vrouwen) een zwaardere drinker. Dat komt neer op bijna 1.650.000 personen.

Als we het percentage van 13,1% berekenen over de bevolking van Nijmegen zou dit neerkomen op 16.830 personen. (Het percentage is toegepast op de bevolking van Nijmegen van 15 jaar en ouder.)

- *Probleemdrinkers*

Circa 9% van de personen boven 16 jaar voldoen aan deze definitie (15% mannen en 3% vrouwen). In totaal 1,1 miljoen personen.

Voor Nijmegen zou dit betekenen: 11.562 personen. (Het percentage is toegepast op de bevolking van Nijmegen van 15 jaar en ouder.)

- *Alcoholmisbruik en alcoholisme*

Alcohol misbruik en alcoholisme komt voor bij 8,2% van de volwassenen van 18 tot en met 64 jaar. Dus in die leeftijdsgroep ruim 820.000¹⁴ personen.

Berekend over de bevolking van Nijmegen van 19 tot en met 64 jaar zouden dat 8.214 personen zijn.¹⁵

De cijfers van het Nemesis-onderzoek (1996) worden zowel in de Alcoholnota 2001-2003, de Nationale DrugMonitor en perspublicaties gehanteerd.

Uit de *Stadsmonitor 2001*¹⁶ komen de volgende gegevens:

- Van alle Nijmegenaren zegt 80% dat men wel eens (of regelmatig drinkt. Dit is precies gelijk aan het landelijk percentage. (mannen 86% vrouwen 75%)
- De alcoholconsumptie begint bij jeugdigen vanaf 16 jaar.
- Het aantal alcoholverslaafden wordt in 2000 geschat op 14.900 in de regio Nijmegen (inclusief de gemeenten Gennep en Mook).
De Grift had in 2000 bijna 1.300 cliënten in begeleiding / behandeling, waarvan er 650 alcoholverslaafd en ruim 550 drugsverslaafd waren. Het aantal straat- en raamprostituees, dat bereikt wordt door het project de Cirkel bedroeg 100.

---

¹³ Publicatie LADIS 2000

¹⁴ Cijfers onderzoek NEMESIS

¹⁵ Bevolkingscijfers stadsgetallen 1997

¹⁶ Stadsmonitor 2001, pag 30

Rapport 'Tijd voor gezond gedrag'

Aan dit rapport zijn onderstaande cijfers ontleend: ¹⁷

Geschat wordt dat 9% van de bevolking van 16 jaar en ouder (ruim 1,1 miljoen personen) probleemdrinker is (mannen ca. 15% en vrouwen ca. 3%).

Gebaseerd op de bevolkingscijfers van 2000 zou dat voor Nijmegen betekenen: 11.562 personen. (Het percentage is toegepast op de bevolking van Nijmegen van 15 jaar en ouder.)

Van de mannen in de lagere inkomensgroep drinkt 14 procent overmatig (9 procent in de hogere inkomensgroepen).

2.3.4 Nuanceringen naar persoonskenmerken

2.3.4.1 Alcoholgebruik onder Allochtonen

Gegevens over overmatig alcoholgebruik bij allochtonen zijn schaars. Wel is bekend dat het alcoholgebruik lager is dan bij de autochtone bevolking. Binnen de groep allochtonen drinken Surinamers en Antillianen het vaakst alcohol gevolgd door Turkse mannen en tenslotte Marokkaanse mannen. Het alcoholgebruik van oudere Marokkaanse mannen en Marokkaanse en Turkse vrouwen is vrijwel verwaarloosbaar.

Percentage dat afgelopen 4 weken alcohol gedronken heeft:				Aantallen voor Nijmegen ¹⁸	
	Leeftijd	Mannen	Vrouwen	Mannen	vrouwen
Turken	15-30 jaar	40%	8%	250	53
	30+	30%	7%	329	63
Marokkanen	15-30 jaar	19%	3%	75	14
	30+	3%	0%	19	0
Surinamers/Antillianen	15-30 jaar	64%	49%	347	295
	30+	61%	38%	513	308
				1.533	733

In Amsterdam werd in 1998 een onderzoek¹⁹ gehouden naar het gebruik van alcohol in de afgelopen week:

	Autochtonen	Marokkanen	Turken	Surinamers	Antillianen
Gebruik alcohol in de afgelopen week	78%	8%	26%	44%	52%

2.3.4.2 Alcoholgebruik onder jongeren 15-19 jaar

Van de jongeren van 15-19 jaar drinkt 40% regelmatig 5 of meer glazen alcohol.

Voor Nijmegen zou dat kunnen betekenen dat 3.312 jongeren dit doen. (40% van het aantal jongeren van 15-19 jaar 2000) = 3.312 jongeren.

¹⁷ Tijd voor gezond gedrag

¹⁸ Cijfers Stadsgetallen 01-01-2002

¹⁹ Reijneveld

De volgende cijfers komen uit het rapport 'Tijd voor gezond gedrag':

In de afgelopen 4 weken alcohol gedronken	Jongens	Meisjes
Basisonderwijs	15%	9%
Voortgezet onderwijs (12-18 jaar)	59%	50%

Uit de cijfers van het 'Nijmeegs leerplichtbestand' blijkt dat het basisonderwijs 5.977 jongens en 5.927 meisjes telt en het voortgezet onderwijs telt 3.361 jongens en 3.233 meisjes.

Voor de Nijmeegse leerlingen zou dat kunnen betekenen dat van de leerlingen van het basisonderwijs 897 jongens en 533 meisjes in de afgelopen 4 weken alcohol gedronken hebben. Voor het voortgezet onderwijs zouden dat 1.983 jongens en 1.617 meisjes zijn.

Uit het onderzoek 'Tijd voor gezond gedrag' blijkt het volgende alcoholgebruik in de afgelopen 4 weken bij jongeren van het voortgezet onderwijs in 1999:

Leeftijd			Aantallen Nijmegen ²⁰	
	jongens	meisjes	jongens	meisjes
12-13	33 %	23 %	374	274
14-15	64 %	59 %	852	732
16-17	83 %	75 %	651	540
18+ jaar	78 %	71 %	* 103	* 54

* deze aantallen zijn laag omdat het aantal leerlingen in de leeftijdsgroep 18+ in het voortgezet onderwijs niet groot is

Het percentage jongeren (12-18 jaar) dat in de afgelopen vier weken alcohol heeft gedronken is landelijk sterk toegenomen tussen 1992 en 1996. De belangrijkste toename vond plaats onder de jongeren t/m 15 jaar.

In de periode 1992-1999 is er een lichte stijging in het percentage jongeren in het voortgezet onderwijs dat zegt vijf of meer glazen te hebben gedronken tijdens de laatste gelegenheid.

Jeugdmonitor 1999²¹

De Jeugdmonitor 1999 is de eerste jeugdmonitor van de gemeente Nijmegen en verschijnt elke vier jaar.

Volgens de gegevens uit de Jeugdmonitor die zich richt op 12 – 18-jarigen.

Echt grote alcoholconsumptie door jongens en meisjes, meer dan 20 glazen per week, komt vrijwel uitsluitend voor bij 16- en 17-jarigen.

Het gebruik van 20 glazen of meer per week ligt bij de 15-jarigen nog onder de één procent; bij de 16-jarigen gebruikt 10% meer dan 20 glazen per week en bij de 17-jarigen is dat 12%. Dit betreft dan voornamelijk jongens. Van de 16- en 17-jarige jongens gebruikt 20% meer dan 20 glazen per week.

Volgens de jongeren staat het merendeel van hun ouders niet negatief tegenover het alcoholgebruik van hun kinderen: 61% zou het goed vinden en 20% zegt er niets van. Ook de jongeren zelf zien er in overgrote meerderheid (bijna 90%) geen probleem in. Van de jongeren die meer dan 20 glazen per week drinken zegt 86% geen problemen met het alcoholgebruik te hebben en slechts 2% wil eigenlijk minderen.

²⁰ Nijmeegs leerplichtbestand

²¹ Jeugdmonitor pag. 60

De meeste ouders van deze groep jongeren oordelen, volgens de jongeren zelf, evenmin negatief over het alcoholgebruik; al is het natuurlijk de vraag of zij op de hoogte zijn van de hoeveelheid alcohol die hun kinderen tot zich nemen.

Alcoholnota 2001-2003

Naar aanleiding van vragen die gesteld zijn bij de behandeling van de Alcoholnota over de stijging van het excessieve gebruik van alcohol onder jongeren zijn door het NIGZ en het Trimbos-instituut de volgende cijfers:

Zomercampagne 2000:

Jongens van 16 - 26 jaar gemiddeld 24 glazen per vakantiedag; meisjes 9.

Zomercampagne 1998:

Jongens 21 glazen en meisjes 7 glazen per dag.

Peilonderzoek 1999: meer dan 37% van de jongens zei de maand voorafgaand aan het onderzoek dronken te zijn geweest; bij de meisjes was dat 27%

Peilonderzoek 1992: van de jongens zei toen 17% de maand voorafgaand aan het onderzoek dronken te zijn geweest, bij de meisjes was dat 11%.

CBS-cijfers:

Stijging percentage 12 tot 17 jarigen dat zegt minstens 1 dag per week 6 glazen of meer alcoholhoudende drank tot zich te nemen: in 1997 was dat 7% en in 1999 was dat gestegen tot 9%.

2.3.5 *Hulpvraagcijfers toegepast op Nijmegen*

Uit het LADIS-systeem blijkt dat 22.365 personen de ambulante verslavingszorg bereiken. 75% is man. Gerelateerd aan de omvang van het aantal mensen dat valt onder de definities van alcoholmisbruik en alcoholisme is dat 2,7% van de ca. 820.000 mensen met alcoholmisbruik en alcoholisme.

Ook zijn de cijfers uit het jaarverslag 2000 van de Grift²² als vertrekpunt voor het berekenen van de verslavingsomvang betrokken. De reden hiervoor is dat, op basis van onderzoek, cijfers over de totale omvang van verslaving gerelateerd worden aan de geregistreerde vraag. De aantallen zijn geschoond van eventuele dubbelinschrijvingen van één en dezelfde persoon. Er zijn dus alleen unieke personen opgenomen.

Uit het jaarverslag 2000²³ van Het Gelders Centrum voor Verslavingszorg De Grift blijkt dat 278 cliënten in Nijmegen geregistreerd met betrekking tot alcoholverslavingsproblematiek.

	Nijmegen		Regio Nijmegen (excl. Nijmegen)		Regio Rivierenland		Totaal	
Alcohol *	278	44%	135	21%	221	35%	634	100%

* Aantal cliënten ambulante verslavingszorg; middel: alcohol

Als we het percentage van 2,7% afzetten tegen de geregistreerde vraag van 278 bij de Grift dan zou dat neerkomen op 10.296 personen met alcoholmisbruik en alcoholisme in Nijmegen en in de regio Nijmegen (incl. Nijmegen) en Rivierenland op 23.481 personen.

²² Jaarverslag 2000 De Grift

²³ Jaarverslag 2000 De Grift

2.3.6 Maatschappelijke effecten alcohol²⁴

Allerlei ziekten en sociale problemen kunnen het gevolg zijn van overmatig alcoholgebruik.

Ziekten: ontsteking van de slokdarm en de maag, levercirrose, dementie en er is een verband tussen bepaalde kankers en alcohol. Het gebruik van alcohol tijdens de zwangerschap is schadelijk.

Verkeersongelukken: het reactievermogen neemt bij alcoholgebruik zeer snel af. Alcohol in het verkeer zorgt jaarlijks voor veel slachtoffers en gewonden.

Maatschappelijk functioneren: nogal wat mensen die veel drinken krijgen grote problemen met familie, vrienden, werk en politie. Relaties komen onder druk te staan. Op het werk wordt steeds meer verzuimd. Agressie en geweld komen na overmatig drankgebruik regelmatig voor, zowel thuis als in het uitgaansleven.

Alcoholmisbruik is verantwoordelijk voor zo'n 3.000-4.000 doden per jaar.²⁵ Ter vergelijking het aantal drugsdoden is circa 75 per jaar.

700 sterfgevallen door een alcoholziekte waarvan het merendeel overlijdt als gevolg van een leveraandoening.

Bij ruim 800 overledenen wordt alcohol als secundaire doodsoorzaak aangegeven.

Op basis van epidemiologische onderzoek is bekend dat 4-6% van de sterfte samenhangt met chronische excessief alcoholgebruik. Dat komt voor Nederland neer op 1.485 tot 2.230 alcoholgerelateerde kankersterfgevallen per jaar.

Het aantal dozen door rijden onder invloed wordt geschat op 225 en het aantal sterfgevallen als gevolg van ongelukken in de privé-sfeer op 80 à 100.

Onderstaande cijfers zijn ontleend aan de Politie Gelderland Zuid (Nijmegen):

	1998	1999	2000	2001	2002*
Overlast van / door alcohol	340	339	378	346	37
Alcoholmisdriven / onder invloed in het verkeer	513	490	596	557	87
Rijden met ontzegging (vaak als gevolg van alcohol)	29	12	22	21	2
Burenruzie en relatieproblemen	659	660	732	816	134

* eerste 2 maanden van het jaar

Overlast

De maatschappelijke / politieke discussie over verslavingsproblematiek richt zich voornamelijk op de groep overlastveroorzakers, voornamelijk harddrugsgebruikers. De gevolgen van alcoholgebruik en -misbruik lijken daarbij wel eens onder te sneeuwen. De overlast²⁶ als gevolg van alcoholgebruik is vele malen groter dan de overlast als gevolg van drugsgebruik (NIGZ, 1998). Een studie van Bieleman, Maasingh & Meijer (1998) over agressie in het uitgaansleven toont aan dat 86% van de geweldplegers in het uitgaansleven alcohol gedronken had, 14% had alcohol en drugs gebruikt en 0% had alleen drugs gebruikt. Met andere woorden alcohol speelde altijd een rol bij uitgaansagressie, drugs in 14% van de gevallen en altijd in combinatie met alcoholgebruik.

²⁴ Informatie Jellinek

²⁵ Alcoholnota 2001-2003, pag. 12

²⁶ Overzichtsstudie naar drankmisbruik onder jongeren

2.4 Drugs

2.4.1 Definitie

In de Nationale DrugMonitor wordt gesproken over 'problematisch gebruik' en over verslaving.²⁷

'Problematisch gebruik' is niet helemaal hetzelfde als verslaving.

Een verslaafde is een problematische gebruiker, maar een problematische gebruiker hoeft geen verslaafde te zijn. Het begrip 'verslaafde' is streng gedefinieerd, maar in de praktijk valt lang niet altijd te achterhalen of iemand aan die definitie voldoet. De onscherpe grens tussen problematische gebruiker en verslaafde belemmert het maken van schattingen. Daar komt bij dat veel problematische harddruggebruikers meer dan één drug tegelijk consumeren: zijn zij nu opiaatgebruikers, harddruggebruikers of polydruggebruikers? Veel cijfermatige onzekerheden, nationaal en internationaal, zijn op dit soort kwesties terug te voeren.

Een werkdefinitie is er eigenlijk niet. Verslaving gaat vaak samen met excessief en problematisch gebruik. In publicaties worden de begrippen '**ooit gebruik**' (een keer, experimenteergedrag), '**recent gebruik**' (gebruik binnen 4 weken voorafgaand aan het onderzoek) en '**problematisch gebruik**' (afhankelijkheid en misbruik) gehanteerd.

In dit onderzoek hebben de cijfers die met 'problematisch gebruik' aangeduid worden gediend als indicatie voor het schatten van de omvang van het aantal drugsverslaafden in Nijmegen en Zuid Gelderland. Daarbij moet wel aangetekend worden dat niet alle problematische gebruikers verslaafden zijn.

2.4.2 Gebruikte gegevens

Om het aantal drugsverslaafden in Nijmegen te berekenen wordt gebruik gemaakt van gegevens uit:

- de Nationale DrugMonitor²⁸ die de cijfers ontleent aan het LADIS-systeem (Landelijk Alcohol en Drugsinformatiesysteem),
- het rapport 'Tijd voor gezond gedrag' van VWS²⁹
- Nijmeegse peilingen en monitoren³⁰ en
- andere publicaties.

Bij het berekenen van de aantallen drugsverslaafden is naast de gegevens uit bovenstaande rapporten gebruik gemaakt van de cijfers over de bevolking uit de Stadsgetallen.

2.4.3 Cijfers toegepast op Nijmegen

Landelijke cijfers geven aan dat van de drugscliënten ruim 71% in de steden met meer dan 50.000 inwoners woonachtig is. Ter vergelijking: van de hele bevolking woont

---

²⁷ Jaarbericht 2001 Nationale DrugMonitor

²⁸ De Nationale DrugMonitor Jaarbericht 2001

²⁹ Tijd voor gezond gedrag, 2002 Uitgave van VWS

³⁰ 2^e Voortgangsrapportage Grote Stedenbeleid Nijmegen 2001, de Gezondheidsatlas 1996, de Gezondheidspeiling 1996, de Stadsmonitor 2001, De Jeugdmonitor 1999, de Veiligheidsmonitor 2001.

circa 46% in de grotere steden. 19% woont in steden van 20.000 tot 50.000 inwoners en 9% woont in gemeenten met minder dan 20.000 inwoners. 62% van het aantal drugscliënten (drugs, cannabis en anders) van de regio Nijmegen en de Regio Rivierenland woont in Nijmegen. In beide regio's samen wonen 555.688 inwoners. Daarvan woont 27% in Nijmegen. (inwoners per 01-01-2000)

De Nationale DrugMonitor Jaarbericht 2001 (NDM)

De Nationale Drugmonitor (NDM)³¹ is in 1999 opgericht op initiatief van de minister van VWS. Eens per jaar publiceert de NDM een cijfermatig overzicht van verslaving en middelengebruik.

In de NDM worden per middel de recente cijfers over het gebruik, de problemen, de hulpvraag e.d. gepresenteerd. In de NDM wordt ook aangegeven dat cijfers over gebruik op verschillende manieren kunnen worden gemeten en weergegeven. Er is een indeling gemaakt naar 1. cannabis, 2. cocaïne, 3. opiaten en 4. ecstasy, amfetamine en verwante stoffen. De alcoholcijfers zijn in par. 2.3 opgenomen en tabak is buiten beschouwing van dit onderzoek gelaten.

Uit de NDM zijn die cijfers gebruikt die relevant zijn voor de aard en de omvang van het aantal verslaafden in Nijmegen en de regio.

2.4.3.1 Cijfers gebruik cannabis

- Van alle drugs wordt cannabis het meest gebruikt. In 1997 vond de eerste peiling plaats van het Nationaal Prevalentie Onderzoek (NPO), uitgevoerd door CEDRO samen met het CBS. Onderstaande gegevens komen uit dit onderzoek.
Het aantal recente gebruikers van cannabis in Nederland wordt geschat op 323.000. Dit cijfer wordt ook gehanteerd in de publicatie van het LADIS-systeem. Met het begrip 'recent gebruik' wordt bedoeld: in de maand voorafgaand aan het onderzoek. Het gebruik komt vooral onder jongeren en jong volwassenen voor. De gemiddelde leeftijd is 28 jaar.
- Het gebruik is in steden hoger dan op het platteland. Het percentage voor niet stedelijke gemeenten is 2%. In Amsterdam 8%, Utrecht en Den Haag 4% en in Rotterdam 3% (peiljaar 1997).
Gelet op de grootte van Nijmegen (eerder verstedelijkt dan platteland) zou het percentage van 2% wellicht wat aan de lage kant kunnen zijn. Een percentage van 3% lijkt reëler.
Vertaald naar Nijmegen: 3% van de bevolking (1997 13jr en ouder) is 3.818 cannabis gebruikers.
- 3443 personen bereiken de ambulante verslavingszorg. Dat is 1,1% van de recente cannabisgebruikers die landelijk gerekend worden bij de omvang van de verslavingsproblematiek.
Nijmegen telt volgens de cijfers van de Grift 61 problematische cannabisgebruikers. Als dat 1,1% is dan zou de omvang 5.545 recente cannabisgebruikers zijn. Zuid Gelderland zou dan op basis van 109 problematische gebruikers 9.909 recente cannabis gebruikers tellen.
- De gemiddelde leeftijd is 28 jaar en de groep bestaat voor 81% uit mannen. Het aantal personen met een secundair cannabisprobleem is 3.144.
- Het aantal coffeeshops in Nederland neemt af. Tussen 1997 en 1999 noteerde Bureau Intraval een daling van 28%. De afname van 1999 naar 2000 is minder groot: 4%.

---

³¹ De Nationale DrugMonitor Jaarbericht 2001, pag. 11

- Ongeveer de helft van alle coffeeshops bevindt zich in de 4 grote steden.
- Van alle 538 Nederlandse gemeenten heeft 81 % geen coffeeshop.
- Het aantal gemeenten met een 'nulbeleid, d.w.z. het niet toelaten van coffeeshops, steeg van 1999 naar 2000 licht, van 72 naar 74%.
- Andere verkooppunten, zoals dealpanden en straathandelaren, zijn in de meting niet meegenomen.
- Aantal coffeeshops in Nederland, vanaf 1997:

Gemeenten naar aantal inwoners	1997*	1999	2000
Gemeenten < 20.000 inwoners	± 50	14	13
Gemeenten 20-50.000 inwoners	± 170	84	81
Gemeenten 50-100.000 inwoners	± 12-	115	109
Gemeenten 100-200.000 inwoners	211	190	184
Gemeenten > 200.000 inwoners:			
Amsterdam	340	288	283
Rotterdam	180	65	63
Den Haag	87	70	62
Utrecht	21	20	18
Totaal	1179	846	813

* een schatting: bron Interval

Aantal coffeeshops Zuid Gelderland

	2002
Nijmegen	* 18
Tiel	4
Culemborg	2

* het is de bedoeling dat dit aantal in de toekomst teruggebracht wordt naar 13

Enkele feiten en trends cannabisgebruik

- onder jongeren stabiliseert het gebruik na een jarenlange toename
- Nederland loopt internationaal niet uit de pas
- de stijging van het aantal gebruikers dat hulp zoekt vlakt af
- er worden meer kwekerijen van nederwiet opgerold
- het aantal coffeeshops is gedaald.

2.4.3.2 Cijfers gebruik cocaïne

- In het Nationaal Prevalentie Onderzoek (NPO) uit 1997 had 1 op de 50 = 2% ondervraagden van 12 jaar en ouder ooit cocaïne genomen. Van alle ondervraagden had 0,2% dit nog gedaan in de maand voor het interview. Omgerekend naar de hele bevolking zouden er ongeveer 26.500 recente gebruikers van cocaïne zijn. Dit is een vermoedelijke onderschatting omdat problematische harddruggebruikers in het NPO ondervetegenwoordigd zijn.
- Het gebruik van cocaïne is niet evenredig gespreid over Nederland: bijvoorbeeld in Amsterdam lag het gebruik in 1997 op 1%, in Den Haag op 0,6% en in Utrecht en Rotterdam op 0,4%. Het percentage voor het niet-stedelijke gebied is 0,1%. Gelet op de grootte van Nijmegen (eerder verstedelijkt dan platteland) zou het percentage van 0,1% wellicht wat aan de lage kant kunnen zijn. Een percentage van 0,3% lijkt reëler.

- **Voor Nijmegen zou dat betekenen 0,3% van de bevolking in 1997 v.a. 12 jaar is 127.242 (13 jaar en ouder) is 424 recente cocaïne gebruikers.**
- Van de opiaatverslaafden (zie hierna) consumeert 80 tot 90% ook cocaïne, veelal in de kant-en-klare rookbare vorm (crack). Dit leidt sneller tot compulsief (dwingend) gedrag en verslaving dan snuifcocaïne.
- Van de problematische harddrugsgebruikers consumeert 10 tot 15 % cocaïne zonder daarnaast heroïne te nemen.
- Het aantal inschrijvingen met cocaïne als primair probleem is in de afgelopen tien jaar meer dan 5 keer zo groot geworden. Het aandeel cocaïne van alle inschrijvingen wegens een drugsprobleem steeg eveneens sterk. Cocaïne wordt vaker als secundair dan als primair probleem genoemd.

Probleemgebruik

Cocaïnecliënten van de ambulante verslavingszorg Peiljaar 2000 Bron: Ladis

Personen met primair cocaïneprobleem *	6.103
• Percentage van alle ' ambulante' drugscliënten	23%
• Gemiddelde leeftijd	32 jaar
• Mannen	83%
• Personen met secundair cocaïneprobleem **	7.111

* *inclusief crack. En gecorrigeerd voor meer dan één inschrijving per persoon*

** *idem als *. Voor deze groep is het primaire probleem heroïne (76%), alcohol (16%), of cannabis (4%).*

Enkele feiten en trends cocaïnegebruik

- Onder leerlingen is geen verdere toename van het gebruik van cocaïne
- (Snuif-)cocaïne lijkt aan populariteit te winnen onder uitgaande jongeren, althans in Amsterdam.
- Cocaïne vindt grote aftrekt onder verslaafden aan harddrugs, vooral als crack, de rookbare cocaïne.
- Het beroep op de ambulante (en waarschijnlijk ook de intramurale) verslavingszorg vanwege cocaïne neemt toe.

2.4.3.3 Cijfers gebruik opiaten: vooral heroïne en methadon

Heroïne

- Volgens het NPO onderzoek uit 1997 had 0,3% van de Nederlanders van 12 jaar en ouder ervaring met heroïne.
Voor Nijmegen zou dat betekenen: 0,3% van de bevolking in 1997 v.a. 12 jaar is 127.242 (13 jaar en ouder) = 382 mensen die ervaring hebben met heroïne.
- Recente consumptie van heroïne onder de algemene bevolking is zo gering dat er geen betrouwbare schatting van te maken valt.
- Veel illegale gebruikers van opiaten en methadoncliënten komen niet terecht in de steekproeven omdat zij rondzwerven, in de gevangenis zitten, of anderszins uit beeld zijn. Tot op zekere hoogte kunnen zij toch in kaart gebracht worden via andere methoden van onderzoek.

Problematisch gebruik

Schattingen van het aantal problematische gebruikers van harddrugs hebben niet uitsluitend betrekking op problematische gebruikers van illegale opiaten of van methadon. Deze gebruikers nemen meestal ook andere middelen zoals cocaïne, alcohol

en slaap- of kalmeringsmiddelen. Bijna de helft bevindt zich in de grote steden en Parkstad Limburg.

Bereik	Jaar	Aantal
Landelijk	1993	28.000
Landelijk *	1996	27.000
Landelijk *	1996	25.000-29.000
Amsterdam	2000	4731
Rotterdam	1994	3500-4000
Den Haag **	1998	2600-2700
Utrecht ***	1999	570
Parkstad Limburg ***	1999	800

* *schatting volgens twee verschillende methoden*

** *van 1993 tot en met 1998: variërend van 2600 tot 2900*

*** *inclusief problematische gebruikers van cocaïne*

Opiaatcliënten van de ambulante verslavingszorg Peiljaar 2000

Personen met primair opiaatprobleem *	15.544
• Percentage van alle 'ambulante' drugcliënten	58%
• Gemiddelde leeftijd	37 jaar
• Mannen	80%
• Personen met secundair opiaatprobleem **	1.387

* *getallen gecorrigeerd voor meer dan één inschrijving per persoon in het peiljaar*

** *idem. Voor deze groep is het primaire probleem cocaïne of crack (17%), alcohol (22%), of cannabis (3%). Bron: LADIS..*

Methadonverstrekkingen

In Nederland ontvangen naar schatting 13.500 opiaatverslaafden methadon.

De belangrijkste verstrekkers zijn de ambulante verslavingszorg, de GG&GD Amsterdam en huisartsen en specialisten.

- Aantal methadoncliënten is de laatste jaren licht toegenomen
- In 95 % van de gevallen voorgeschreven door onderhoudsbehandeling De rest betreft toepassing van het middel om af te kicken van heroïne
- De gemiddelde dosis gaat omhoog e.e.a. is afhankelijk van het methadonbeleid van de instelling.
- Methadonverstrekking in de ambulante verslavingszorg vanaf 1993:

Jaar	Aantal personen	Gemiddelde dosis (milligram)
1993	8.698	-
1994	8.882	46
1995	8.817	37
1996	9.068	38
1997	9.838	40
1998	9.754	42
1999	10.666	45
2000	10.805	48

Bij de afdeling Zorg en Opvang van de Grift volgen 233 personen een methadonprogramma. Dat is 1,7% van het aantal opiaatverslaafden in Nederland.

Volgens de norm Nijmegen is 1% van de totale bevolking = 1% = 155 personen in Nijmegen met primair opiaatprobleem. 1,7% is 263 aantal opiaatverslaafden.

- in de dagelijkse verstrekking zitten 49 cliënten
- in de wekelijkse verstrekking 65
- via de methadonbus (wekelijks) 13
- apotheekverstrekking 106

Enkele feiten en trends opiaten (heroïne en methadon)

Het aantal opiaatverslaafden blijft stabiel.

- Het aantal opiaatverslaafden in de ambulante verslavingszorg verandert niet.
- Methadoncliënten gebruiken steeds meer methadon.
- Het injecteren van opiaten loopt terug, het roken van opiaten neemt toe.
- Het seksueel risicogedrag blijft zorgelijk.
- Het percentage HIV-geïnfecteerde drugsgebruikers is in de meeste steden stabiel, maar onlangs werd een recente toename in Heerlen geconstateerd.
- Het percentage druggebruikers met hepatitis B en C is in den Haag aanzienlijk lager dan in Rotterdam en Heerlen/Maastricht.
- Het aantal meldingen van aids onder injecterende drugsgebruikers neemt af.
- Er zijn vrij weinig gevallen van opiaatoverdosing.

2.4.3.4 Cijfers gebruik ecstasy, amfetamine en verwante stoffen

Volgens het NPO had in 1997 een op de vijftig (2%) ondervraagden van 12 jaar en ouder ooit ervaring met ecstasy opgedaan

- De ervaring met amfetamine lag in dezelfde orde van grootte
- Het recent gebruik lag voor beide middelen ver beneden de 1%
- Omgerekend naar de gehele bevolking zou dit neerkomen op 40.000 recente gebruikers van ecstasy en 13.000 van amfetamine. Deze schattingen zijn aan de lage kant, omdat problematische harddruggebruikers in de bewuste peiling vermoedelijk ondervetegenwoordigd waren.

Voor Nijmegen zou dat betekenen 2% is 800 gebruikers van ecstasy en 260 gebruikers van amfetamine.

- De gemiddelde leeftijd is voor ecstasy 25 jaar en voor amfetamine 30 jaar.

2.4.4 Nuanceringen naar persoonskenmerken

2.4.4.1 Drugsgebruik jongeren

Nationale DrugsMonitor Jaarbericht 2001 (NDM)

Cannabisgebruik:

- Van 1988 tot 1996 nam het gebruik van cannabis onder leerlingen sterk toe. In de meting van 1999 was voor het eerst sprake van stabilisatie van zowel het ooit gebruik als het recent gebruik.
- Leerlingen kregen cannabis vooral van vrienden of kopen het in koffieshops.
- De mate van consumptie hangt samen met uitgaan, het hebben van vrienden die gebruiken, spijbelen en delinquent gedrag als stelen, vandalisme en zwartrijden. In bepaalde groepen jongeren is het gebruik van cannabis eerder regel dan uitzondering.

Recent gebruik van cannabis in speciale groepen	Peiljaar	Leeftijd	Recent gebruik
Jongeren in het voortgezet speciaal onderwijs	1997	12-18	14%
Jongeren in projecten voor spijbelopvang	1997	12-18	35%
Jongeren in justitiële inrichtingen	1995	-	53%
Jongeren in instellingen voor jeugdhulpverlening	1996	10-19	55%
Club- en partybezoekers in Amsterdam	1998	Gemiddeld 25	52%
Zwerfjongeren	1999	15-22	76%

Cocaïnegebruik:

- Volgens het peilstation-onderzoek van het Trimbos-instituut is het gebruik van cocaïne onder leerlingen van het middelbaar onderwijs laag. Van 1988 tot 1996 heeft zich wel een stijging voorgedaan. In de meting van 1999 was sprake van stabilisatie van de gebruikscijfers.
- Consumptie van cocaïne komt verhoudingsgewijs vaak voor onder leerlingen van speciale scholen voor voortgezet onderwijs en onder deelnemers aan spijbelprojecten.
- Uit Amsterdam komen signalen van een toenemende populariteit van cocaïne onder bezoekers van clubs, party's en discotheken. Volgens de Antenne-monitor had in 1998 24 % van de uitgaande jongeren in Amsterdam van rond de 25 jaar in de maand voor het interview cocaïne gebruikt, tegen 14% in 1995.
- Zwerfjongeren scoren nog hoger wat betreft cocaïne gebruik.

Gebruik van cocaïne in speciale groepen:	Peiljaar	Leeftijd	Ooit gebruik	Recent gebruik
Jongeren in het voortgezet speciaal onderwijs *	1997	12-18	4%	2%
Jongeren in projecten voor spijbelopvang	1997	12-18	14%	5%
Club- en partybezoekers in Amsterdam	1998	Gemiddeld 25	48%	24%
Zwerfjongeren **	1999	15-22	66%	36%

* MLK, LOM, ZMO

** jongeren tot 23 jaar die gedurende drie maanden of langer geen vaste verblijfplaats hebben

Gebruik opiaten (heroïne en methadon):

- Heroïne is niet populair onder leerlingen van de middelbare scholen van 12 jaar en ouder. Het gebruik staat nu op 0,2% (zie onderstaande tabel).
  - Het recente gebruik van heroïne ligt hoger onder leerlingen van speciale scholen voor voortgezet onderwijs en deelnemers aan spijbelprojecten dan op 'reguliere' scholen, maar blijft onder de 1%
- Gebruik van heroïne onder scholieren van 12 jaar en ouder vanaf 1988:

Percentage gebruikers ooit in het leven en recent (laatste maand) (Bron: Trimbos-instituut)				
	1988	1992	1996	1999
Heeft ooit gebruikt	1,0%	0,8%	1,1%	0,7%
Heeft pas nog gebruikt (recent gebruik)	0,3%	0,4%	0,5%	0,2%

- In bepaalde kringen wordt licht geëxperimenteerd. In 1998 bleek 6% van de ondervraagde bezoekers van houseparty's en clubs in Amsterdam ervaring met deze drug te hebben
- Zwerfjongeren zijn aanzienlijk meer vertrouwd met opiaten. In 1999 had 11% van de ondervraagde recente gebruikers heroïne gerookt.

Gebruik van heroïne in speciale groepen	Peiljaar	Leeftijd	Ooit gebruik	Recent gebruik
Jongeren in het voorgezet speciaal onderwijs *	1997	12-18	2%	0,8
Jongeren in projecten voor spijbelopvang	1997	12-18	4%	0,9
Club- en partybezoekers in Amsterdam	1998	Gemiddeld 25	6%	<0,5
Zwerfjongeren **	1999	15-22	25% ***	13% ***

* *MLK, LOM, ZMOK*

** *jongeren tot 23 jaar die gedurende 3 maanden of langer geen vaste verblijfplaats hebben.*

*** *gebruik van heroïne en/of methadon betekent 'minder dan'.*

Uit de *Stadsmonitor 2001*³² komen de volgende gegevens:

Leefstijl en risicogedrag bij jongeren:

- Cannabisgebruik:
Onder de jeugd vanaf 14 jaar treffen we de eerste cannabisgebruikers aan. (Jeugdmonitor)
- Drugsgebruik:
Van de 12-17-jarigen heeft 13% recentelijk drugs gebruikt (peiljaar 1999)
- Harddrugs:
Tot het 17^e levensjaar is het harddrugsgebruik heel beperkt, bij de 17-jarigen is er sprake van duidelijk hoger gebruik.

In 2000 is in de regio Nijmegen (inclusief de gemeente Gennep en Mook) het aantal harddrugsverslaafden geschat op 750. Iets meer dan de helft van deze aantallen is in Nijmegen woonachtig.

*Jeugdmonitor 1999*³³

Het verbruik van drugs laat, zoals verwacht, een sterke toename zien over de leeftijdsgroepen. Bij de 12-jarigen ligt het gebruik vrijwel op nul.

Volgens de Jeugdmonitor is er een duidelijke toename van harddrugs bij 17-jarigen. Cocaïne is het meeste zorgwekkend: van de bijna 6% (van de 17-jarigen) die ooit cocaïne heeft gebruikt, heeft de helft het ook in de afgelopen 4 weken gebruikt. Het drugsgebruik bij jongens is twee keer zo hoog als bij meisjes.

Gebruik 17 jarigen	Ooit gebruik *	Recent gebruik **
Cannabis	39%	13%
Harddrugs	9%	4%
Overige drugs	11%	1%
Overige middelen	9%	3%

* Het zogenaamde 'ooit gebruik' beperkt zich in veel gevallen tot één of enkele keren (experimenteren).

** Het recent gebruik, de laatste 4 weken, licht namelijk aanzienlijk lager.

Indien gekeken wordt naar het schooltype dan valt op dat bij de 17-jarigen het recent gebruik van met name harddrugs en overige drugs op mavo/havo scholieren hoger ligt dan zowel de ivbo/vbo/mavo scholieren en de havo/vwo-scholieren.

³² Stadsmonitor 2001, pag. 31

³³ Jeugdmonitor 1999 pag. 62 e.v.

In ruim de helft van de gevallen (54%) zeggen de jongeren dat hun ouders niet weten dat hun kind wel eens drugs gebruikt heeft. Dit percentage ligt bij de jongeren die wel eens harddrugs gebruiken even hoog.

Tijd voor gezond gedrag

Het gebruik van softdrugs is de laatste 10 jaar toegenomen met 30%. In 1999 was er voor het eerst sprake van stabilisatie van zowel het 'ooit gebruik' als het 'recent gebruik'.

Drugsgebruik in de afgelopen 4 weken in het voortgezet onderwijs en in de afgelopen maand in de totale bevolking in 1997:

	% Jongens	Aantal VO leerl. * Nijmegen	% Meisjes	Aantal VO leerl. * Nijmegen	Totale bevolking 12 t/m 69	Nijmeegse bevolking 13 t/m 69
Cannabis	12,4%	411	6,5%	210	2,5%	2.929
Paddo's	1,8%	60	0,5%	16	0,1%	117
XTC	2,1%	70	0,7%	23	0,3%	351
Amfetamine	1,3%	43	0,7%	23	0,1%	117
Cocaïne	1,8%	60	0,5%	16	0,2%	234
Heroïne	0,5%	17	0,2%	6	0,0%	0

* cijfers leerlingen VO schooljaar 2000/2001

In de NDM 2001 is beschreven dat het recent cannabisgebruik onder de jongeren in het speciaal voortgezet onderwijs iets hoger is dan (14% in 1997) en onder jongeren in instellingen en projecten voor spijbelopvang beduidend hoger (55% in 1997) ligt dan onder de algemene jongerenpopulatie.

2.4.5 *Hulpvraagcijfers toegepast op Nijmegen*

Uit het LADIS-systeem blijkt dat 15.544 problematische opiaatgebruikers de ambulante verslavingszorg bereikt. Dat is 58% van de omvang in Nederland.

Volgens de NDM³⁴ zouden er ongeveer 26.000 'recente gebruikers' van cocaïne zijn. Deze berekening is gebaseerd op het Nationaal Preventie Onderzoek (NPO) in 1997 23% van de 'recente' cocaïne en crack gebruikers bereikt de ambulante verslavingszorg. Dat zijn 6.103 hulpvragers. Dit is vermoedelijk een onderschatting omdat problematische harddruggebruikers in het NPO ondervertegenwoordigd zijn. Onderzoekers schatten dat Nederland 323.000 'recente gebruikers' van cannabis telt. Daarvan bereikt 1,1% zijnde 3.443 hulpvragers de ambulante verslavingszorg.

Het berekenen van de verslavingsomvang voor Nijmegen en voor Zuid Gelderland is niet eenduidig vast te stellen.

Voor opiaatgebruikers beschikt men over ramingen van het aantal problematische gebruikers. De omvang van alcoholisme en alcoholmisbruik is op basis van onderzoek vastgesteld.

Voor cocaïne en crack heeft men cijfers over het 'recente gebruik'. Dat geldt ook voor cannabisgebruikers. Met 'recent gebruik' wordt bedoeld het gebruik in de afgelopen 4 weken voorafgaand aan het onderzoek.

³⁴ Nationale DrugMonitor

Niet bekend is hoeveel 'recente gebruikers' ook een 'problematische gebruiker' zijn en een 'problematische gebruiker' hoeft niet altijd een verslaafde te zijn. Zie onder definitie par. 2.4.1.

In het jaarverslag 2000 van de Grift wordt een indeling gemaakt naar de middelen alcohol (zie par. 2.3), drugs, cannabis, gokken en overige.

Onder drugs vallen zowel de zogenaamde opiaatgebruikers en de gebruikers van cocaïne en crack. Omdat de landelijke cijfers voor opiaatgebruikers en cocaïnegebruikers apart worden weergegeven is voor de berekening van de omvang voor Nijmegen is uitgegaan van verhoudingscijfers.

De cijfers geven derhalve voor alcohol en opiaatgebruikers het 'misbruik' respectievelijk het 'problematische gebruik' weer en voor cocaïne en cannabis het 'recente gebruik'.

Cijfers ambulante verslavingszorg

De Grift is het Gelders centrum voor verslavingszorg. De cijfers uit het jaarverslag 2000 van de regio Nijmegen en de regio Rivierenland zijn gebruikt voor de berekening van het aantal verslaafden in Nijmegen en Gelderland Zuid.

In het jaarverslag 2000 van de Grift zijn de volgende cijfers gepubliceerd:

Aantal verslaafden naar stad / regio in procentuele verhouding van elkaar:

	Nijmegen		Regio Nijmegen (excl. Nijmegen)		Regio Rivierenland		Totaal	
Drugs (hard)	356	61%	92	16%	137	23%	585	100%
Cannabis (soft)	61	56%	18	16%	30	28%	109	100%
Anders	154	68%	66	29%	7	3%	227	100%
Totaal	571	62%	176	19%	174	19%	921	100%

Aantal verslaafden en procentuele verdeling van het soort drug per stad / regio:

	Nijmegen		Regio Nijmegen (excl. Nijmegen)		Regio Rivierenland		Totaal	
Drugs (hard)	356	62%	92	52%	137	79%	585	64%
Cannabis (soft)	61	11%	18	10%	30	17%	109	12%
Anders	154	27%	66	38%	7	4%	227	25%
Totaal	571	100%	176	100%	174	100%	921	100%

Landelijke cijfers

Onderstaande cijfers zijn ontleend aan het LADIS-systeem (Landelijk Alcohol en Drugs Informatie Systeem). In dit systeem worden gegevens over de ambulante verslavingszorg geregistreerd. Voor cijfers die de omvang van de verslavingsproblematiek in de bevolking weergeven, wordt gebruik gemaakt van de gegevens uit de Nationale DrugMonitor.

Omvang verslavingsproblematiek		Bereik ambulante verslavingszorg	
Alcoholmisbruik - Alcoholisme	Circa 820.000	2,7%	22.365 personen
Problematische opiaatgebruikers	25.000-29.000	58% (62,1%-53,6%)	15.544 personen
Recente gebruikers cocaïne en crack	27.000	23%	6.103 personen
Recente gebruikers cannabis	323.000	1,1%	3.443 personen

Zoals hierboven reeds vermeld is er in het jaarverslag van de Grift één totaalcijfer voor (hard)drugs). Landelijk wordt een onderscheid gemaakt tussen opiaatgebruikers en cocaïnegebruikers. De landelijke aantallen zijn in verhouding gebracht met de cijfers uit het jaarverslag. Voor Nijmegen komt dat neer op ca. 256 opiaatgebruikers (72%) en 100 cocaïnegebruikers (28%). Totaal 356 personen.

Om de omvang van de verslavingsproblematiek te berekenen zijn op deze cijfers de landelijke percentages toegepast.

Voor Zuid Gelderland geeft dat hieronder in tabel 1. Nijmegen, 2. Regio Nijmegen en in tabel 3 de regio Rivierenland het volgende beeld:

Tabel 1.

Omvang van het gebruik in Nijmegen op basis van cijfers de Grift en op basis van de landelijke percentages hulpvragers:			
	Cijfers 2000 van de Grift	Landelijk % hulpvraag (zie tabel hierboven)	Geschatte omvang van de verslavingsproblematiek in Nijmegen
Alcohol	278	2,7%	10.296 alcoholmisbruikers - alcoholisten
Drugs	356		
• Opiaatgebruikers	256	58%	441 problematische opiaatgebruikers
• Cocaïne en crack	100	23%	435 recente cocaïne en crack gebruikers
Cannabis	61	1,1%	5.545 recente cannabisgebruikers
Anders*	154*		

* Bij de Grift worden cliënten in eerste instantie op 'hoofdmiddel' ingedeeld: alcohol, drugs of gokken. Wanneer er meerdere hoofdmiddelen zijn, combinaties van middelen, medicijnen met middelen en allerlei andere vormen van verslavingen wordt deze rubriek gebruikt. Landelijk zijn deze cijfers moeilijk te vergelijken omdat de rubriek 'anders' ook wel 'overige middelen' op verschillende manieren ingevuld wordt.

Tabel 2.

Omvang van het gebruik in de regio Nijmegen op basis van de cijfers van de Grift en op basis van landelijke percentages hulpvragers:			
	Cijfers 2000 van de Grift	Landelijk % (zie tabel hierboven)	Geschatte omvang verslavingsproblematiek in de regio Nijmegen
Alcohol	413	2,7%	15.296 alcoholmisbruikers - alcoholisten
Drugs	448		
• Opiaatgebruikers	323	58%	557 problematische opiaatgebruikers
• Cocaïne en crack	125	23%	543 recente cocaïne en crack gebruikers
Cannabis	79	1,1%	7.182 recente cannabisgebruikers
Anders*	220*		

• zie toelichting bij tabel 1.

Tabel 3.

Omvang van het gebruik in de regio Nijmegen op basis van de cijfers van de Grift en op basis van landelijke percentages hulpvragers:			
	Cijfers 2000 van de Grift	Landelijk % (zie tabel hierboven)	Geschatte omvang verslavingsproblematiek in de regio Rivierenland
Alcohol	221	2,7%	8.185 alcoholmisbruikers - alcoholisten
Drugs	137		
• Opiaatgebruikers	99	58%	171 problematische opiaatgebruikers
• Cocaïne en crack	38	23%	165 recente cocaïne en crack gebruikers
Cannabis	30	1,1%	2.727 recente cannabisgebruikers
Anders*	7*		

- zie toelichting bij tabel 1.

2.4.6 *Maatschappelijke effecten drugs*

De maatschappelijke / politieke discussie over verslavingsproblematiek richt zich voornamelijk op de groep overlastveroorzakers, voornamelijk harddrugsgebruikers. Bekend is dat de verwervingscriminaliteit, buurtoverlast en algemene gezondheidsrisico's aan verslaving gerelateerde problemen vormen. Overlast in de buurt en op straat leiden ertoe, dat gemeenten relatief veel aandacht geven aan drugsbeleid en aan drugshulpverlening. Bovendien besteden Justitie en Politie veel aandacht aan drugs vanwege het wettelijke verbod op harddrugs.

Het aantal drugsdoden bedraagt 75 per jaar³⁵.

Door spuiten met vuile naalden of door onveilige seks lopen gebruikers van harddrugs gevaar om besmet te raken met HIV, het virus dat aids veroorzaakt.

Peilingen van het RIVM laten sterke regionale verschillen zien in HIV-besmetting onder drugsgebruikers die ooit hebben gespoten. Amsterdam staat aan kop met 26% in 1998. Den Haag scoort van grote steden het laagst met 3% in 2000. Arnhem telde in 1997 1% besmettingen met HIV door drugsgebruikers.

Overlast

Onderstaande cijfers zijn ontleend aan het registratiesysteem van de Politie Gelderland Zuid (Nijmegen):

Geregistreerde overtredingen	1998	1999	2000	2001	2002*
Overlast van / door drugs / medicijnen	481	591	402	458	74
Drugsoverlast (incl. handel, illegale teelt e.d.)	1.036	1.285	1.102	1.096	162

* eerste twee maanden van het jaar

³⁵ Alcoholnota 2001-2003

3 Samenvatting

3.1 Inleiding

Hieronder zijn de bevindingen van het literatuuronderzoek naar de aard en de omvang van de verslavingsproblematiek weergegeven.

3.1.1 *Bevindingen alcohol*

De omvang van het aantal verslaafden wordt op verschillende manieren berekend. In grote lijnen wordt de omvang op twee manieren berekend t.w.

1. er wordt uitgegaan van percentages verslaafden uit onderzoeken die op de **bevolking** toegepast worden (b.v. 8-10%). Meestal over de bevolking vanaf 12 tot 65 of ouder of 18 jaar tot 65 of ouder. Ook worden landelijke percentages gehanteerd over jongeren in verschillende leeftijdscategorieën.
2. er wordt uitgegaan van de verhouding tussen het **aantal geregistreerde verslaafden** (unieke personen) enerzijds en het totaal aantal verslaafden (b.v. 2,7% en 10% of 1 op de 37).

Berekening volgen de eerste manier:

In Nijmegen wordt uitgegaan van de algemene definitie van verslaving zoals de Grift die hanteert en de definitie zoals die is opgenomen in het rapport 'Tijd voor gezond gedrag'.

In de in het literatuuronderzoek gebruikte onderzoeken komen de verbijzonderde definities van probleemdrinkers en alcoholmisbruik en alcoholisme komen het meest met die definities overeen, waarbij een nadruk ligt op de laatste groep.

Uit die gebruikte onderzoeken blijkt 9% van de Nederlandse bevolking van 16 jaar en ouder probleemdrinker is en 8,2% van de Nederlandse bevolking van 18 t/m 64 jaar alcoholmisbruiker. Verscheidene onderzoeken komen tot dezelfde cijfers. Dat is aanleiding om te veronderstellen dat met deze percentages de omvang van het aantal alcoholisten voor Nijmegen kan worden berekend. Worden de percentages op de dezelfde leeftijdscategorie van de Nijmeegse bevolking toegepast, dan zijn er in Nijmegen 11.562 probleemdrinkers en 8.214 alcoholmisbruikers en alcoholisten.

Landelijke worden voor het begrip 'verslaving' ook de cijfers gehanteerd die behoren bij alcoholmisbruik en alcoholisme.

De in de algemene definitie van verslaving onderscheiden eerste twee groepen namelijk 'zwaardere drinkers' en 'probleemdrinkers' zouden volgens de fasering van verslaving, doelgroep voor preventiebeleid kunnen zijn.

Berekening volgens de tweede manier:

Verreweg de meeste probleemdrinkers blijven uit het zicht van de hulpverlening blijkens de cijfers van de ambulante hulpverlening en de geschatte omvang van de alcoholproblematiek.

We hebben hierover 2 cijfers gevonden. De ene zegt dat 1 op de 10 verslaafden en het andere zegt 1 op de 37 verslaafden zich laat helpen. Worden deze cijfers op Nijmegen en de 278 bekende alcoholverslaafden van de Grift toegepast dan vinden we het volgende: 1 op de 10 geeft 2.780 en 1 op de 37 geeft 10.296.

Voorts is berekend dat er landelijk 22.365 personen geregistreerd zijn in het LADIS-systeem met alcoholmisbruik en alcoholisme. Op basis van onderzoek is vastgesteld dat er in Nederland ca. 820.000 mensen met alcoholmisbruik en alcoholisme zijn. Het geregistreerde aantal is 2,7% van de geschatte omvang

Dit percentage toegepast op de geregistreerde vraag bij de Grift zou neerkomen op 10.296 personen met alcoholmisbruik in Nijmegen en in de regio Nijmegen (incl. Nijmegen) en de regio Rivierenland op 23.481 personen.

Deze laatste manier benadert de aantallen van de vorige methode en lijkt daarom betrouwbaar voor het vaststellen van de omvang van de verslavingsproblematiek van alcohol.

Groepen gebruikers ³⁶

Er blijkt een sterk verband te zijn tussen de groei van het inkomen per hoofd van de bevolking en de stijging van alcoholconsumptie. Als mensen koopkrachtiger worden, gaan ze meer bier drinken. Tot ze nog koopkrachtiger worden: dan gaan ze over op wijn of gedestilleerd.

Mannen drinken over het algemeen meer dan vrouwen. Autochtonen drinken meer dan allochtonen. Hoogopgeleiden drinken vaker dan laagopgeleiden. Jongeren drinken per keer meer dan ouderen. Studenten drinken weer vaker dan andere jongeren.

Mannen	92%
Vrouwen	80%
Turken	30%
Marokkanen	10%
Surinamers en Antillianen	70%
Hoogopgeleiden	92%
Lager opgeleiden	72%
Jongeren (18-24 jaar)	89%
Ouderen	76%
Studenten	96%

Jongeren

Het drankgebruik onder jongeren stijgt. Nederlandse scholieren consumeren vaker alcohol dan hun leeftijdsgenoten elders in Europa. Ook zien we dat het aantal zware drinkers onder Nederlandse jongeren tussen 18 en 24 jaar, vooral mannen, hoog is en vanaf 1990 is toegenomen.

Volgens de NDM had in 1999 74% van de leerlingen van 'reguliere' middelbare scholen ervaring met alcohol. 54% had recent nog alcohol gedronken. 13% van de leerlingen consumeerde bij de laatste gelegenheid meer dan 8 glazen. Een scholier besteedt tegenwoordig gemiddeld 93 gulden per maand aan alcohol, meer dan een kwart van zijn budget. Leden van studentenverenigingen gebruiken veel alcohol: naar eigen zeggen gemiddeld 23 glazen per week.

Volgens het rapport 'Tijd voor gezond gedrag' drinkt 40% van de jongeren tussen de 15-19 jaar regelmatig 5 of meer glazen alcohol.

Voor Nijmegen zou dat betekenen: 40% van 8.281 (15-19 jaar) = 3312 jongeren.

---

³⁶ Cijfers CBS en NIGZ

Het percentage van jongeren (12-18 jaar) dat in de afgelopen vier weken alcohol heeft gedronken is sterk toegenomen tussen 1992 en 1996. De belangrijkste toename vond plaats onder de jongeren t/m 15 jaar.

Volgens informatie uit de Jeugdmonitor 1999 staat het merendeel van de ouders van de jongeren niet negatief tegenover het alcoholgebruik van hun kinderen: 61% zou het goed vinden en 20% zegt er niets van.

(Liever alcohol dan aan de drugs?)

Allochtonen

Gegevens over alcoholgebruik onder allochtonen zijn schaars. Wel is bekend dat het alcoholgebruik lager is dan de algemene bevolking. Binnen de groep allochtonen drinken Surinamers en Antillianen het vaakst alcohol, gevolgd door Turkse mannen en tenslotte Marokkaanse mannen.

Allochtonen die jonger zijn dan 30 jaar drinken vaker dan oudere allochtonen.

Risicogroepen

Er kunnen vele risicogroepen voor overmatig alcoholgebruik worden genoemd. Slechts enkele zijn jongeren, langdurig werklozen, zakenlui, horecapersoneel, alleenstaande ouderen. Er zijn signalen dat het alcoholgebruik onder ouderen toeneemt (eenzaamheid, alleenstaanden thuis en in verzorgingshuizen).

Hulpvraag

Cijfers over de hulpvraag zijn ontleend aan het landelijke LADIS-systeem en voor Nijmegen en de regio aan het jaarverslag 2000 van de Grift.

Het percentage wat de verslavingzorg bereikt ligt tussen de 2,7 en 10%.

Maatschappelijke effecten

De maatschappelijke effecten van alcohol zijn terug te vinden in allerlei ziekten, verkeersongelukken en het maatschappelijk functioneren.

3.1.2 *Bevindingen drugs*

Evenals dat het geval is bij het berekenen van de omvang van alcoholmisbruik en alcoholisme zij er ook voor drugs twee manieren om de omvang van drugsgebruik vast te stellen. De eerste manier op basis van verkregen percentages uit onderzoek en berekend over de bevolking en een berekening die uitgaat van de hulpvraagcijfers.

Berekening volgens de eerste manier

Er zijn percentages die voortkomen uit o.m. peilingen onder de Nederlandse bevolking over het 'recent gebruik' van drugs als cannabis en cocaïne. Zo worden op basis van deze peilingen percentages voor recent cannabisgebruik en recent cocaïnegebruik berekend. In de grote steden wordt meer gebruikt dan op het platteland. Gelet op de grootte van Nijmegen (eerder verstedelijkt dan platteland) zijn de percentages daarom aangepast. Voor cannabis zou dat 3% van de Nijmeegse bevolking van 13 jaar en ouder zijn, wat neerkomt op 3.818 recente cannabisgebruikers en voor cocaïne 0,3%. Dat is 424 recente cocaïne gebruikers.

Berekening volgens de tweede manier

Het aantal drugsverslaafden wordt ook geschat met behulp van het aantal drugsverslaafden dat zich laat helpen.

De hulpvraagcijfers uit het LADIS-systeem en cijfers uit de landelijke NDM zijn per soort drug toegepast op Nijmegen de regio Nijmegen en de regio Rivierenland.

Landelijk zoekt 1,1% van de recente cannabis gebruikers hulp. Voor problematische opiaatgebruikers is dat 58% en voor recente cocaïne en crackgebruikers is dat 23%.

Het aantal (hard)drugsgebruikers uit de jaarcijfers van de Grift is op basis van de landelijke cijfers naar verhouding verdeeld naar opiaat en cocaïnegebruikers.

Toegepast op Nijmegen, de regio Nijmegen en de regio Rivierenland levert dat de volgende cijfers op:

Omvang verslavingsproblematiek	Nijmegen	Regio Nijmegen (incl. Nijmegen)	Regio Rivierenland
Problematische Opiaatgebruikers	441	557	171
Recente cocaïne en crack gebruikers	435	543	165
Recente cannabisgebruikers	5.545	7.182	2.727

Cocaïne met name de kant-en-klare rookbare vorm ' crack', is in de afgelopen jaren populair geworden onder problematische harddrugsgebruikers.

Ook zijn er signalen dat andere gebruikersgroepen, zoals club- en party bezoekers in Amsterdam, een voorkeur voor (snuif)cocaïne hebben ontwikkeld.

Tegelijk is het aantal cocaïnecliënten bij de verslavingszorg toegenomen en is er een lichte toename van het aantal acute sterfgevallen wegens cocaïnegebruik.

Gebruik jongeren

Ecstasy lijkt nog steeds populair te zijn onder uitgaande jongeren. De pillen die in omloop zijn bevatten steeds vaker MDMA³⁷ als hoofdbestanddeel en steeds minder van amfetamine. Dit strookt met het aantal in beslag genomen amfetaminepillen en ontdekte productieplaatsen van dit middel.

De mate van consumptie van cannabis hangt samen met uitgaan, het hebben van vrienden die gebruiken, spijbelen, delinquent gedrag als stelen, vandalisme en zwartrijden. In bepaalde groepen jongeren (spijbelopvang en zwerfjongeren) is het gebruik van cannabis eerder regel dan uitzondering. Het gebruik van cocaïne en heroïne is bij zwerfjongeren hoog.

Uit de Stadsmonitor blijkt dat van de 21-17-jarigen 13% recentelijk drugs gebruikt heeft (peiljaar 1999). Harddrugs worden gebruikt v.a. 17 jaar.

Volgens de Jeugdmonitor 1999 is er een duidelijke toename van harddrugs bij 17-jarigen. Cocaïne blijkt het meest zorgwekkend. Van de bijna 6% (van de 17-jarigen) die ooit cocaïne heeft gebruikt, heeft de helft het ook in de afgelopen 4 weken gebruikt. Het drugsgebruik bij jongens is twee keer zo hoog als bij meisjes.

54% zegt dat hun ouders niet weten dat zij wel eens drugs gebruiken. Dat percentage is bij jongeren die harddrugs gebruiken even hoog.

Overlast

De discussies over verslavingsproblematiek blijken zich vooral te richten op de groep overlastveroorzakers, voornamelijk harddrugsgebruikers. Bekent is dat de verwervingscriminaliteit, buurtoverlast en algemene gezondheidsrisico's aan verslaving gerelateerde problemen vormen. Overlast in de buurt en op straat leiden ertoe, dat gemeenten relatief veel aandacht geven aan drugsbeleid en aan drughulpverlening.

³⁷ MDMA = 3,4-methyleen-dioxymethamfetamine NDM 2001

Justitie en Politie besteden veel aandacht aan drugs vanwege het wettelijke verbod op harddrugs.

3.1.3 Conclusies

Er is veel verschillend cijfermateriaal over alcoholgebruik, alcoholmisbruik en verslaving. Ook de definities zijn verschillend. Het bleek niet altijd even duidelijk of een definitie gehanteerd werd en zo ja welke definitie gehanteerd werd.

De omvang van het aantal verslaafden wordt enerzijds op basis van onderzoeken en peilingen berekend over de bevolking (8,2 – 9%), anderzijds wordt het aantal verslaafden ook geschat per behulp van het aantal alcoholverslaafden dat zich laat helpen (2,7%).

De omvang van de alcoholverslavingsproblematiek komt dan voor Nijmegen neer op circa 10.000 personen en voor Zuid Gelderland (regio Nijmegen incl. Nijmegen en de regio Rivierenland) op zo' 23.000 personen.

De cijfers over het gebruik van drugs wordt op verschillende manieren gebruikt. Soms worden cijfers weergegeven per drug, soms wordt een onderscheid gemaakt in harddrugs en softdrugs en er de begrippen overige drugs en overige middelen worden gebruikt.

Het berekenen van de verslavingsomvang voor Nijmegen en voor Zuid Gelderland is niet eenduidig vast te stellen.

Voor opiaatgebruikers beschikt men over ramingen van het aantal problematische gebruikers. De omvang van alcoholisme en alcoholmisbruik is op basis van onderzoek vastgesteld.

Voor cocaïne en crack heeft men cijfers over het 'recente gebruik'. Dat geldt ook voor cannabisgebruikers. Met 'recent gebruik' wordt bedoeld het gebruik in de afgelopen 4 weken voorafgaand aan het onderzoek.

Niet bekend is hoeveel 'recente gebruikers' ook een 'problematische gebruiker' zijn en een 'problematische gebruiker' hoeft niet altijd een verslaafde te zijn.

De cijfers geven derhalve voor alcohol en opiaatgebruikers het 'misbruik' respectievelijk het 'problematische gebruik' weer en voor cocaïne en cannabis het 'recente gebruik'.

Omvang verslavingsproblematiek	Nijmegen	Regio Nijmegen (incl. Nijmegen)	Regio Rivierenland
Problematische Opiaatgebruikers	441	557	171
Recente cocaïne en crack gebruikers	435	543	165
Recente cannabisgebruikers	5.545	7.182	2.727

Jongeren

Het percentage jongeren (12-18 jaar) dat in de afgelopen vier weken voorafgaand aan een onderzoek alcohol heeft gedronken neemt sterk toe. Bij de 16 jarigen ligt het gebruik van meer dan 20 glazen per week op 10% en bij de 17 jarigen is dat 12%. Dit betreft voornamelijk jongens Van de 16 en 17-jarige jongens gebruikt 20% meer dan 20 glazen per week.

61 % van de ouders zou het alcoholgebruik goed vinden en 20% zegt er niets van.

Er is een toename van harddrugs bij 17-jarigen. Cocaïne blijkt het meest zorgwekkend. Het drugsgebruik bij jongens is twee keer zo hoog als bij meisjes.

In ruim de helft van de gevallen (54%) zeggen de jongeren dat hun ouders niet weten dat hun kind wel eens drugs gebruikt heeft. Dit percentage ligt bij de jongeren die wel eens harddrugs gebruiken even hoog.

Onder spijbeljongeren en zwerfjongeren is het druggebruik hoog.

Allochtonen

Wat opvalt is het lage alcoholgebruik onder allochtonen (Turken en Marokkanen).

Landelijke cijfers geven aan dat 19% van het aantal cliënten allochtoon is. Er zijn geen cijfers over land van herkomst. Volgens een stafmedewerker van LADIS is het vooral druggebruik.

Maatschappelijke effecten

Het aantal alcoholdoden bedraagt per jaar 3.000 tot 4.000 en het aantal drugsdoden bedraagt 75 per jaar.

De omvang van alcoholproblematiek blijkt vele malen groter te zijn dan de drugsproblematiek.

